

PACO, EL SEGUR

PACO, EL SEGUR

Andrés Laszlo Sr.

Traducció: Montserrat Borrego Fuentes

Copyright © 2020 Andres Laszlo Jr.

PRIMERA PART

Francisco García – Francisco García Linares, per ser més exactes era un ciutadà honest que tenia fe i confiança en Déu. Possiblement això expliqui el brusc remordiment que es va apoderar d'ell en l'instant de ficar-se en la butxaca el revòlver que a acabat d'adquirir. El fred metall va perforar immediatament el forro ja gastat, va deformar la línia dels seus pantalons i va entorpir el seu caminar copejant-li la cuixa cada dues gambades.

Francisco va moderar encara més el seu prudent pas. Immediatament va experimentar un alleujament físic que es va aprofitar per examinar amb major detenció els íntims problemes que se li plantejaven.

La veritat és que ja es penedia una mica d'haver-se comprat l'arma. Tenia la impressió de que la inflada butxaca atreia les mirades de cada persona que es trobava. En tornar la cantonada del carrer es va detenir, vacil·lant, davant una taverna que coneixia. Des de l'interior va arribar fins a ell el murmurí d'un aparell de ràdio que transmetia les notícies del dia. Posseït per una sobtada inspiració, va entrar, va demanar un got de vi en passar davant el mostrador i es va dirigir cap als lavabos, al final de passadís.

Allí va treure el revòlver i es va creure en l'obligació d'examinar el seu funcionament, precaució que va descurar al moment d'efectuar la compra. Ni que dir d'aquesta, va tenir per escenari el Mercat de les Puces i s'havia efectuat en ple carrer, enmig d'una multitud de curiosos i compradors.

A part de la vella escopeta de dos canons que ell havia manejat trenta anys abans, Francisco García no va tenir mai un arma en el seu poder. D'aquí la seva malaptesa en extreure del revòlver la càrrega de bales. A través del forat del tambor, va apuntar a la bombeta quallada de cagades de mosca que

penjava sobre el lavabo i no es va arriscar a manipular el gatell del vell enginy d'origen Alemany fins que es va haver assegurat que no contenia cap projectil.

Va repetir la maniobra diverses vegades, tossint sorollosament per sufocar l'espetic del gallet en el cas que el grinyol de la ràdio no fos suficient. Després va embolicar el revòlver amb el seu mocador, es va ficar el paquet en la butxaca i va tornar al mostrador a prendre's el seu vi negre.

Es trobava agitat per oposats sentiments. El seu amor propi estava satisfet: l'estrany jove que li havia venut l'arma no li havia donat el pego, ja que aquella funcionava perfectament. Per vuitanta pessetes tenia a les seves mans la vida i la mort de sis homes, exactament els nombres de bales que hi havia en el tambor. No hi havia dubte que experimentava una certa impressió de poder. Però el poder imposa sempre determinades responsabilitats.

El seu ànim, com hem dit, estava posseït per una contradicció el segon element de la qual no era tant un sentiment precís com una vaga sensació que participava del remordiment que Francisco García començava a experimentar.

—No mataràs a ningú, és un manament —repetia amb desinterès.

Després va pagar i va prendre el camí de la seva casa per anar a esmorzar.

*

El sol queia a plom, i no deixava subsistir més que rares i reduïdes ombres.

Avançant per l'asfalt estovat per la calor i gairebé fos de vegades, Francisco García tenia una gran cura en què no se li aquisessin les seves gastades soles. Com tot madrileny que es respectava aportava un vestit negre, la corbata negra de rigor, una camisa blanca de coll i punys emmidonats, més o menys l'uniforme del petit burgès conscient i organitzat amb qui seria caminar a grills tractar d'explicar-li els inconvenients de tal abillament en semblant canícula.

En l'aparador d'una agència va veure un cartell anunciant una correguda de toros per diumenge que ve. La seva mirada es va fixar en els noms dels tres espases, toreros de segona fila, i se li va regirar la sang.

[Введите текст]

—Tres bojos a la primera plaça d'Espanya, i en plena temporada, per si no fos poc!

—No hi ha dret —es va indignar, al seu costat, un cavaller d'una certa edat quin havia recollit al seu nét del col·legi.

Insípid, Francisco García va broseguir el seu camí.

*

«Si almenys sabés per què he comprat el revòlver!», va rondinar en l'escala, pujant els graons amb una calculada rigidesa per temor d'espatllar el coll de la seva camisa amb un moviment destrempat.

Francament, li hagués costat trobar una raó vàlida. No sabia que tingués enemics de moment i, segons li semblava, no els havia tingut mai. Sense fortuna, no estava en situació de ser envejat. Mai havia fet mal a ningú, ni bé tampoc, perquè va comprendre a temps les lamentables conseqüències que podria implicar semblant iniciativa en la seva assolellada Espanya. Mai havia fet política, ni tan sols durant la Guerra Civil que va aconseguir trastejar sense vestir l'uniforme, encara que va viure tot el temps a Madrid. Com la major part dels seus compatriotes, va començar per tenir una feblesa pels alemanys. Però al maig de 1935, en la terrassa d'un cafè, l'empleat d'una agència de viatges alemanya, li va fer saber que tots els habitants de la província de Toledo eren considerats com a sospitosos pel nacionalsocialisme, tenint en compte els seus orígens dubtosos, és a dir, semites.

Francisco va creure al principi que el seu jove interlocutor estava bromejant, però quina no seria la seva sorpresa quan es va assabentar que el seu cognom Linares era indiscutiblement sefardí, i que seria considerat almenys com a mitjà jueu, pel que fa a les lleis definidores d'aris i jueus.

Aquesta revelació va posar fi als seus sentiments germanòfils, després de la qual cosa, gairebé sense transició, les seves simpaties es van dirigir als defensors dels Drets de l'Home. Sens dubte per aquest motiu va romandre a la capital, des que va esclatar la revolució. Però les primeres cremes d'esglésies i convents ho van guarir definitivament de tota preocupació política o, més exactament, ho van immunitzar per a la resta dels seus dies.

No és que se sentís atret pels sacerdots. Al contrari, li inspiraven certa aversió.

Però estimava les esglésies.

A finals de l'any 1938, quan ja no hi havia pràcticament joves en estat d'empunyar les armes, perquè tots figuraven sota les banderes d'un o un altre costat, va ser incorporat a l'Exèrcit malgrat les seves maniobres dilatòries i que no es trobés ja en la seva primera joventut. Amb prou feines va vestir l'uniforme va aconseguir obtenir del seu coronel. Mancant millor argument, es va veure forçat a confessar al seu superior el que feia. El coronel es va tirar a riure, ho va convidar a menjar i al dia següent el va retornar a la vida civil. A l'honorable militar no li feia gràcia que el nom del seu regiment s'associés al se l'estrany recluta.

Perquè Francisco García era famós des de feia molts anys. S'havia convertit en un personatge llegendari al que les cobles posaven en la picota i a la costa de la qual circulaven innumbrables històries aquestes a cau d'orelles per tota Espanya, entre joves i vells, als pobles i a les ciutats. Tots li cridaven familiarment Paco: *Paco el Segur*.

Vivia en el tercer pis d'un vetust immoble, un pis compost d'una habitació i cuina. A mesura que sumava anys, es veia obligat a detenir-se amb major freqüència en l'escala per cobrar alè, però tenia el punt de que aquestes pauses no tinguessin testimonis.

Amb prou feines va franquejar el lllindar de la cuina, que a la vegada feia també de rebedor, la seva dona va saber que estava de mal humor. Li havia bastat sentir el característic arrossegar del peu dret del seu marit, senyal que no li enganyava mai i que ella registrava com un advertiment del cel.

–Hola María! –va dir Paco secament a la seva dona, mentre aquesta s'apressava a llevar-li la jaqueta.

Va passar les mans sota l'aixeta, va canviar la seva camisa xopada de suor per una jaqueta de pijama i es va asseure a la taula davant un fumejant plat de potatge. Marit y dona no van canviar la menor paraula, ni tan sols quan María va portar a la taula el bonic fregit relativament fresc, que es van repartir equitativament, ni quan li va servir un bistec amb patates fregides, esdeveniment que Paco deixava passar rares vegades sense saludar-ho amb una crítica o comentari. Paco es va menjar la carn y María les patates

[Введите текст]

fregides. Des de feia cinc anys, és a dir des del principi de la revolució, ella havia renunciat a la carn que agreujava massa el seu modest pressupost i torbava l'harmonia de la seva unió.

María hagués volgut parlar, però quan va comprovar que el seu marit no tocava el formatge de “Cabrales” que s'havia procurat amb tant esforç, va considerar més prudent contenir la llengua.

Mentre llevava la taula, Paco es va llevar les sabates i es va retirar a l'habitació on, gràcies a les cortines corregudes, regnava una atmosfera una mica més suportable, malgrat la calor aclaparadora.

No havia acabat de descordar-se els pantalons, quan va sentir que el somni ho dominava. Les seves mans fluixes deixar anar la peça, i pantalons i revòlver van caure junts en el sòl i van produir un soroll inquietant.

—Què et passa? —va preguntar María, apuntant el cap a l'habitació.

—Res —va respondre l'home, apujant-se els pantalons com si li fes vergonya—.

—Què vols que passi?

Per primera vegada en la seva vida, va dormir la migdiada sense llevar-se els calçons.

*

És a dir, hagués fet la migdiada si hagués pogut dormir. Però els problemes que ho havien turmentat abans de l'esmorzar venien a complicar-se ara. A la qüestió de saber per què havia comprat el revòlver es sumava una altra: que fer amb ell? On guardar-ho? Amb la mirada va inspeccionar mobles i racons buscant un amagatall adequat. La tasca es presentava difícil. L'habitació no era gran, el mobiliari reduït a l' estrictament necessari, i a les virtuts casolanes de María, encara complicaven les coses. Finalment, amb mil precaucions, va treure el braser de sota el llit, on dormia el seu somni d'estiu, i va amagar l'arma entre plats de coure i el fons de fusta.

Podia disposar encara d'una bona mitja hora, i la va aprofitar per escapçar un sonet destinat a restablir, almenys provisionalment, el seu equilibri. Despert, es va arreglar ràpidament, es va pentinar i va tenir encara la paciència de lliurar el seu bigoti de mitja dotzena de pèls blancs que, s'havien barrejat amb els altres.

—No hi ha res de nou? —va preguntar a la seva dona al moment de creuar la porta com per acomiadar-se.

—Pacita t'ha manat encàrrec dient que vindrà a dos quarts de set.

—Quina Pacita?

—La de l'advocat.

—Ah, bo! —va dir Paco amb aire de qui recorda—. Si em retardo una mica, que m'esperï.

Eren les quatre i pocs minuts quan Paco va franquejar la porta giratòria de «Eldorado». Asseguts a la seva taula habitual va veure a Gutiérrez i a Ambroise que es ventava amb un periòdic encara que estava assegut davant del ventilador. En veure a Gutiérrez en els ulls de Paco es va dibuixar una arruga. Ho considerava massa jove per ser digne de l'amistat d'un home seriós. No li agradaven d'ell ni els seus orígens —havia nascut a les illes Canàries—, al seu ambient —el seu pare era un ric exportador de plàtans—, però el que més li disgustava d'ell era què pretenia dedicar-se a la pintura i es comportava ja com si fos un artista consumat.

En canvi, Paco experimentava una gran simpatia per Ambroise, de qui tenia el millor concepte. Aquest vivia des de feia deu anys a Madrid i parlava més correctament el castellà que qualsevol dels habituals, encara que ho fes amb un cert preciosisme. En un altre temps havia estat professor d'història en un col·legi de província a França, i les revistes històriques públiques a París contenien de vegades perires notes signades amb el seu nom i cognom. Però un bon dia va presentar la seva dimissió en l'acadèmia, va liquidar tots els seus assumptes i va prendre el tren cap a Madrid. Tenia la intenció de quedar-se allí unes setmanes, o uns mesos a tot estirar, però la vida madrilenya, feta de deixadesa i desimboltura i per la qual el temps no compta, li va seduir tant que es va quedar definitivament a la capital.

Paco havia esperat, sense formular-li-ho, que ho trobaria sol i que podria pegar un llarg bri amb Monsieur Ambroise. Esperança injustificada per cert, perquè a aquella hora hi havia molta gent asseguda a la taula.

—Quina calor! —va exclamar el pintor per dir alguna cosa, i sense massa indignació, perquè dels tres ell era l'únic que la camisa del qual no estava ja xopada de suor—.

Trenta-vuit graus a l'ombra! —va concretar.

[Введите текст]

—Trenta-sis solament —va replicar Paco amb veu seca.

—Acabo de veure-ho en el termòmetre de la farmàcia.

—En el Retir estan a trenta-cinc. Ho ha dit la ràdio ara mateix.

—Sí, però el Retir és un parc ple de grans arbres —va replicar el pintor—
, i sense tenir en compte l'estany.

Ricardo, el vell cambrer, va aparèixer portant en la safata una tassa de cafè i una copa de conyac omple fins a la meitat. Tenia lliure la mà dreta amb la intenció de poder estrènyer la de Paco abans de servir-li.

—Només que la farmàcia es troba a la Porta del Sol i a ningú se li ocorreria comparar-la a una nevera.

—Fins als nens saben que és el racó més calorós de Madrid — va recalcar Paco copejant la taula amb el palmell de la mà.

Parlava amb una veu tranquil·la, com a impersonal, però per la seva entonació es comprenia que no tenia cap desig de prosseguir el debat.

Va buscar amb la mirada, a través del fum ja espès que surava a la sala, a Ramón, l'enllustrador, que hagués hagut de comparèixer amb el cigar quotidià. Va acabar per descobrir-ho en l'altre extrem de la sala, justament davant la primera taula davant de l'entrada, i pels seus signes va comprendre que acudiria quan hagués despatxat al seu client.

Ajudat per un col·lega, Ramón netejava diligentment les sabates d'un andalús borratxo perdut, tocat amb un barret d'ala ampla. L'espectacle d'aquest jove viciat al canapè de vellut vermell gastat fins a l'ordit i dels esclaus agenollats als seus peus era molt sorprenent, a Madrid, i segurament ho haurien estat també a Andalusia. La finalitat de tot allò era probablement atreure l'atenció dels clients sobre el gest fastuós d'aquest client original.

La perspectiva del cigar no atreia a Paco més que a mig fer, perquè havia decidit privar-se d'aquest luxe almenys durant tres o quatre setmanes, el temps de reparar la mossegada donada al seu pressupost amb la compra del revòlver. D'altra banda, el cigar no era cosa que li amoïnés. Fumava sobretot perquè tot home que es respecta fuma el seu cigar assaborint el cafè de després de l'esmorzar. Un fuma de la mateixa manera que es fa servir una copa de conyac o d'anís. Que tampoc li agradés massa el conyac era cosa que només es confessava a si mateix. Un anàlisi a fons de la cosa li hauria

portat a plantejar-se una altra qüestió: per què es deixava la tercera part dels seus ingressos en aquell local ple de fum?

Però quin remei! Tothom obrava de la mateixa forma. Almenys totes les persones que saben viure.

Mentrestant, Ramón va arribar amb la caixa de puros. Paco no va vacil·lar. Si hagués estat solament en aquella taula amb el senyor Ambroise, que, malgrat, tot no era més que un estrany, potser hagués tingut el valor de dir-li a l'enllustrador que tenia irritació a la gola i que preferia esperar que li passés. Però davant aquell maleït pintor no podia tirar mà d'un subterfugi tan ingenu. Els seus experts dits van temptejar, sense mirar, a la caixa i van triar el millor havà directament importat de les Illes Canàries. El pagament d'un puro constituïa en sí un ritu. Amb un ampli posat va lliurar un bitllet al venedor amb el qual va obtenir un petit i regular ingrés. Naturalment a l'estanc no es paga més que el preu estable. Però qui compra un cigar a l'estanc? Això seria tant com omplir-se de molèsties les butxaques de la jaqueta que no estan destinades a aquest objecte i en els quals correrien el risc d'espatllar-se. Per tant, no es compren puros a l'estanc, com tampoc es compren llumins. Tothom compra llumins al carrer, amb un plus, en lloc del llaminer o del venedor de periòdics. Només les velles avares fan excepció de la regla.

Si pogués saber per què havia comprat aquell revòlver!

La seva mirada es va detenir al senyor Ambroise, sumit al seu diari. Paco va prosseguir llavors el ritu començant: els seus vigorosos dits van despullar al puro del seu embolcall de cel·lofana amb el qual va fer un té. Va encendre un extrem, després ho va submergir a la seva tassa gairebé buida i va encendre el cigar enmig del vapor de cafè que d'ella va sortir bruscament. El reflex del gruix solitari enfilat en un anell de plata daurada que brillava en el seu dit menovell, el de la fina cadena de coure platejat que portava en la nina realçaven l'esplendor de la cerimònia. Paco no tractava de provocar un efecte escandalós; pel que a ell es referia era solament una manifestació de bon gust i respecte per la tradició.

Per un moment va esperar poder quedar-se tot sol amb el francès, però quan Juanito, el pintor, va demanar un nou cafè, Paco va pagar la seva consumició i va marxar.

[Введите текст]

A la Plaça Major va entrar a una Agència de col·locació. Li va dir a l'empleat que s'ensopia darrere d'una finestreta que li anunciés al director, després es va asseure al costat d'una minyona que estava esperant en un llarg banc de fusta. Paco va creuar les cames i va intentar posar ordre a les seves idees i preparar el to de la seva conversa. El director de l'agència, Don Federico, que venia a ser de manera indirecta, el patró de Paco, es trobava en el seu reducte fullejant un nombre dominical d'ABC. A la paret, una groguenca foto de Belmonte. Un abarrotat fitxer, un escantell tinter de pisa, una butaca de respallier de cuir i una vella caixa de cabals que contenia en aquell moment set-centes cinquanta pessetes i mitja ampolla de conyac, eren els accessoris que donaven a aquella peça minúscula una atmosfera d'oficina.

El senyor Muñoz va acabar la lectura de la secció necrològica, va retallar acuradament els mots encreuats, es va posar la jaqueta que s'airejava al respallier de la butaca i va fer entrar al seu visitant.

—Com està vostè? Què hi ha de nou? —li va preguntar.

—Tot perfecte. I vostè, què tal?

—Com de costum.

Don Federico va esbossar un somriure que va descobrir les seves dents d'or i es va redreçar a la seva butaca com correspon a un director d'empresa.

—Espero que no hagi vingut a demanar diners.

Una mica molest, Paco es va redreçar a la cadira.

—Si —va dir—.

—I que creu vostè? —va ironitzar el director —que tinc tants diners com per parar un tren, com sol dir-se? No se surti del test, estimat Paco.

—No he dit semblant cosa —va protestar l'altre—, ni ho penso. Vostè sap —va afegir amb to conciliador per llimar arestes —que per a les persones com jo es diu també que el dimarts és sempre més llarg que el dilluns.

—Si —va dir Don Federico magnànim i, resignat, tendint la mà cap a una cartera de fúnebre aspecte—. No obstant això, confio que aquesta serà l'última vegada que em prengui vostè pel Banc d'Espanya. Què li deu la casa fins al dia de la data?

—Sis vegades deu duros —va dir Paco, després d'un instant de reflexió—. És a dir, tres-centes pessetes —va concloure amb veu ferma.

—Em sembla que està vostè en un error —va dir l'altre, eixut, obrint el seu llibre de registre—. Vegem: divendres, Lola... És així?

—Perfectament.

—Dissabte... A veure què va passar el dissabte... Dissabte, Concha, no és cert?

—Cert.

—Dilluns... dilluns... dilluns, María Dolors.

—Exacte.

—Dimarts, Concha la grossa.

—Sí, la grossa.

—Dimecres, dimecres... Aquí no veig a ningú. Perdó, m'equivocava. Dimecres, Blanqueta, veritat?

—Sí.

El director va tancar el llibre de registre i el seu rostre va adquirir un aire sever.

—Total, cinc, i no sis, el meu volgut Paco. I cinc vegades cinquanta per molt bé que comptem i tornem a comptar, no són més de dues-centes cinquanta.

—És que —va dir Paco, incòmode— havia comptat també el treball d'avui.

Don Federico va examinar diversos arguments decisius que hagués pogut exposar al seu interlocutor, però la discussió li fatigava per endavant i va preferir desembarassar-se de l'inoportú peticionari. Va pagar, doncs, a Paco i es va sorprendre no poc quan l'altre, en lloc d'acomiar-se, es va considerar en l'obligació d'exposar-li el veritable motiu de la seva visita, amb tanta resolució com a tímidesa.

—Feia molt temps què volia parlar-li, Don Federico, però sempre ho deixava per a millor ocasió. Jo sóc un home de paraula i no tinc la costum de trencar un compromís una vegada que ho he pres. Però vostè sap molt bé que tot es posa pels núvols. No hi ha setmana que tal o com cosa no pugui de preu. Des de fa mesos el peix té un preu prohibitiu, em refereixo, és clar, al

[Введите текст]

peix comestible. Quant als cigrons, qualsevol diria que femen amb or la terra en què es crien.

—Un moment, tinc molta gent esperant.

Si tota aquesta xerrameca me la deixa anar vostè per demanar-me un augment de sou, perd el temps.

—Doncs es tracta precisament d'això —va replicar Paco, frunzint l'entrecella—. Sento que no em deixi vostè acabar. Jo no pico pedra, sap vostè? Jo no puc acostumar-me amb qualsevol cosa que portar-me a la boca. El meu treball és molt delicat, i si em veig obligat a renunciar a la meva ració de carn (i per carn entenc un bistec de primera qualitat, prou fresc perquè pugui menjar-ho gairebé cru) em rento les mans. Ja veurem el resultat.

—I què vol vostè que faci? Per ventura el salari de les nodrisses ha augmentat en un duro des de l'any passat? I jo? He augmentat la meva comissió? Doncs què?

—No he vingut a demanar-li almoïna —va dir Paco, indignat—. Li demano solament comprensió. Parlem d'home a home, dic...

—I Quin dubte cap! No li replico a vostè en aquest to. Sé perfectament que té vostè raó, des del seu punt de vista. També a mi em fa la guitza la carestia de la vida. Però què carai vol vostè que faci? Ni tan sols puc donar-li un consell... Tret que vostè treballi una mica més.

Paco es va posar vermell com una rosella.

—No tinc vint anys, don Federico, ni trenta. Els quaranta els vaig deixar enrere fa ja temps. Pensi-ho, Don Federico. Altres homes, a la meva edat, poden donar-se per contents podent pixar normal.

—No volia donar-li cap consell... Em limitava a pensar en alta veu.

—A més, deixant apart tota una altra consideració, no és la quantitat, sinó la qualitat el que explica en el meu treball. Amb això, suposo, estem d'acord.

—Totalment d'acord. Però què guanyem amb això? Deixi'm pensar les coses. No li prometo res, perquè de moment no veig cap solució. L'única cosa que puc dir-li és que pensaré amb això seriosament.

Va acompanyar a Paco fins a la porta. Ja en el lllindar, va dir:

—Hi ha alguna cosa en el que sempre he pensat i que mai vaig voler dir-li. Com un home, exercint una professió com la seva, pot estar casat? Paco

va meditar una resposta categòrica i viril, però l'altre va tancar la porta a la seva esquena, abans que li hagués arribat la inspiració.

En aquell moment no tenia res a fer. No eren encara les sis i no volia tornar a casa massa aviat. Es va dirigir cap al frontó proper —frontó de senyoretas— el porter de les quals era un home comprensiu. Amb aquella hora de la tarda hi havia sempre places lliures i, de totes maneres, era el moment en què Rodríguez, l'antiquari mig cec, que tenia reservada sempre una butaca a la primera fila, l'abandonava amb la regularitat d'un rellotge. Paco freqüentava aquell lloc des de feia molts anys. Ho coneixia com el palmell de la seva mà per una raó que no aconseguia comprendre: perquè allí es lliurava millor a les seves meditacions. Cada vegada que entrava al local jugava el menys que podia. No es va jugar més que les dues pessetes que s'havia estalviat per entrar de gorra. Jugava sempre a la primera travessa, i sempre la combinació 2:6. Eren uns diners millor emprats que el d'un got de cervesa i de tant en tant s'anava a casa amb un benefici d'alguns duros.

—Vint vermell, vint vermell, quaranta vermell.

Mentre pujava l'escala va sentir els crits dels l'apostador. Això volia dir que anava a començar el gran partit. Podia durar tres quarts d'hora —fins als trenta-cinc punts— i per tant no podria esperar la travessa gràcies a la qual tal vegada hagués pogut recuperar els diners que li havia costat el revòlver.

Paco es va asseure a la sala reescalfada. A l'humit ambient suraven fums de suor. Enormes ventiladors de principis de segle augmentaven el soroll sense proporcionar el més lleuger frescor. Encara Paco estava buscant la resposta que va haver d'haver donat al director al lllindar de la porta. La que era a punt d'establir seria sens dubte més conciliadora i amistosa que la resposta que hagués pogut brollar espontàniament al moment en què la porta es va tancar a les seves esquenes. En el fons es felicitava per haver-li faltat la rèplica. Les paraules li haguessin estat dictades per la indignació i potser s'hagués barallat amb el director. Llavors es va enfuriar, però ara el furor havia estat substituït per una ferida d'amor propi. Li humiliava encara l'observació feta a propòsit de la seva esposa. Un home com ha de ser mai al·ludeix a la dona d'un altre home. O si ho fa és per pura cortesia i sense que les seves paraules freguin res ni mica les relacions íntimes dels esposos.

[Введите текст]

Les bromes sobre semblant tema passen tots els límits de la bona educació. Una observació així no pot quedar sense resposta. Naturalment, no es tractava de trencar amb Don Federico; això no hagués tingut sentit. Feia trenta anys que treballaven junts sense haver tingut el meno xoc, almenys sense una ensopegada seriosa. Un disgust entre ells significaria per a Paco la pèrdua de l'ocupació. A més, l'un altre podia esperar.

Havia parlat seriosament quan va prometre reflexionar sobre la situació de Paco? (Només Déu podria dir-ho!)

El partit estava acabant. Paco va fer un cop d'ull al rellotge, què marcava un quart de tres. Tenint en compte que tots els diumenges les deixava enrere i que Paco coneixia la cadència del seu retard diari, va calcular que seria dos quarts de set.

Es va aixecar amb preocupació per no fer-se notar amb el cruixit del seu seient.

Quan va arribar a la seva casa, María, la seva dona, no estava sola a la cuina. Pacita s'havia assegut al seu costat davant la taula i l'ajudava a pelar les patates serrant alegrement. María va haver d'advertir a la nodrissa que el seu marit estava de mal humor perquè la jove no va semblar sorprendre's que Paco no respongués a la seva salutació.

Va avançar directament cap a l'alcova on es va creure en el deure de despullar-se. Una ullada al jaç, que María havia cobert amb un hule fosc, li va advertir que no tenia necessitat de llevar-se les sabates. Com Pacita trigava molt a assecar-se les mans humides de suc de patata, Paco va cridar amb un to freturós d'amabilitat: —Anem, de pressa!